

Betraktelse öfver den politiska nödvändigheten, den ekonomiska möjligheten ...

33 B c Br. 1878 Betraktelse

Medföljer **Vaktaren** enligt Kongl. Generalpoststyrelsens medgifvande.

Tilläggs.
Samlings
Sol
Värnpligt
(Pör)
0

1878

BETRAKTELSE

den politiska nödvändigheten, den ekonomiska möjligheten och de sociala fördelarne af en följdriktig tillämpning af den allmänna värnpligten

En f. d. Militär.

ANDRA UPPLAGAN.

Pris: 25 öre.

1878

Utdrag

ur

Stadgar för Föreningen Värnpligtens Vänner.

§ 1. Föreningen *Värnpligtens Vänner* har till ändamål att sprida kännedom om allmänna värnpligtens militära, sociala och politiska betydelse, att upplysa om den verkliga beskaffenheten af de militära öfningar, som densamma nödvändiggör, och öfriga dermed sammanhängande förhållanden samt att framställa de fördelar, hvilka hela folket i fredstid har att af dessa öfningar vinna med hänsyn till ungdomens uppfostran och utbildning. Föreningen skall sålunda verka för införandet i Sverige af en ny härordning, som, uppställande tillräckligt antal dugligt befäl, icke allenast fordrar, att hvarje vapenför medborgare skall under vissa år tillhöra hären, utan äfven skänker honom redan under fredstid den fullständiga utbildning, som nutidens krigskonst gör oundgängligen nödvändig för soldaten i ledet samt våra ekonomiska tillgångar medgifva, så att de trupper, som härigenom uppsättas, ej äro, då det gäller att försvara fosterlandet, motståndaren så underlägsna för fasthet och duglighet, att de icke med hopp om framgång kunna gå honom till mötes. — Föreningen har jemväl till systemål att utreda och ådagalägga, att vårt land eger förmåga att bära de böror, som äro förenade med en sådan härordning.

§ 2. Föreningens styrelse har sitt säte i Stockholm och består af föreningens ordförande och 50 af föreningen valde ledamöter; ordförandena äro de filialafdelningar, som kunna bildas i landsorten, inträda jemväl såsom ledamöter i styrelsen. Styrelsen utser inom sig vice ordförande, samt inom eller utom sig kassaförvaltare och sekreterare. Kassaförvaltare och sekreterare, som utses utom styrelsen, inträda genom valet som ledamöter i densamma.

§ 3. Föreningen samlas till ordinarie sammanträde en gång om året i Mars eller April månad.

§ 4. Styrelsen eger kalla och utse nya ledamöter i föreningen.

§ 5. Enskild ledamot af föreningen eger hos styrelsen föreslå nye ledamöter samt ingifva förslag om föreningens angelägenheter och för öfrigt på lämpligt sätt befordra föreningens ändamål.

BETRAKTELSE

öfver den politiska nödvändigheten, den ekonomiska möjligheten och de sociala fördelarne af en följdriktig tillämpning af den allmänna värnpligten,

af

En f. d. Militär.

Så stätt nu upp och beställ det;
Herren skall vara med dig.

I. Krön. XXII 16.

Jag drömde, att vårt lif blott fröjd i
skötet bar,

Men vaknade och fann, omutlig pligt
det var.

De bemödanden Värnpligtens Vänner i förening med en patriotisk press lägga i dagen för att förklara och öfvertyga svenska folket om behovet af en tidsenlig lösning af försvarsfrågan hafva tyvärr hittills från den stora allmänhetens sida ej rönt det tillmötesgående som dess vikt kräfver. Samma mod och viljekraft, samma pligttröhet och själforsakelse, samma kärlek till Gud, konung och fädernesland, som under forna tider af fara besjälade det svenska folket och ledde det till oförgätliga bedrifter innebo ännu på djupet af dess själ, men en lång fred i förening med ett förut icke anadt välstånd har bragt det i ett tillstånd af bekymmerslöshet, som kommit det att vårdslösa de medel, hvarigenom förfadren gjorde det icke allenast till ett fritt och

sjelfständigt utan äfven till ett bland Europas öfriga nationer högt aktadt folk.

Må det tillåtas en gammal soldat, som troget tjänat sin konung och sitt land, att här få uttala sina bekymmer och sin oro öfver denna sorglöshet, att ställa ett maningens ord till det unga slägte, som nu växer upp, och bedja det betänka hvad dess frid tillhör, så att det icke i sorglöshet förspiller det arf det af sina fäder emottagit. För oss som äro gamla är i allmänhet det nya icke behagligt. Men fosterlandskärleken talar dock högre än tillgifvenheten för det, hvarvid man blifvit vand och lärt sig älska. Min fasta öfvertygelse är därför, att det sätt för ordnandet af vårt försvar, som 1875 års förslag utvisar, är just det, hvaraf nu göres oss behof. Min öfvertygelse är äfven, att de kostnader i penningar och tid, som genomförandet af nämnda förslag fordrar, icke allenast kunna af svenska folket bäras utan hämmande af dess ekonomiska utveckling, utan att till och med denna utveckling skall deraf i hög grad befordras. Min öfvertygelse är därför, att de fördelar detta förslags genomförande skall komma att bereda landets söner i såväl andligt som kroppsligt hänseende äro så utomordentliga, att de mer än väl uppväga dessa kostnader, hvarför min tro äfven är, att det är oriktigt att, vid beräkning af de öfningsdagar det samma fordrar, benämna dessa »förlorade dagsverken.»

Kasta vi en återblick på de senare 150 årens historia, måste dessutom en hvar af oss medgifva, att det lycksalighetstillstånd, som hägrade för den människovänlige Charles de St Pierres blickar, i verkligheten är ungefär lika aflägsset från oss i dag som det var för den mannens samtida. Den varmhjertade abbéen skulle helt säkert vända sig i grafven, om han såge, hvilka framsteg vi gjort sedan hans tid i konsten att riktigt i stor skala döda hvarandra. Men han liksom Plato såg verlden ej som den är, utan som den borde vara. För hvarje människa med oförvillad blick bör det väl

synas klart att efter den frihet folken först under detta århundrade erhållit, det icke nu mera som förr är regenterna utan folken sjelfva som åstadkomma krigen, likasom att rättstillståndet mellan Europas folk befinner sig på samma låga ståndpunkt som för århundraden sedan mellan medborgarne inom samhället. Lika oklokt som det för den enskilde var under dessa tider, då styrkans rätt var ensamt gällande, att icke gå beväpnad, lika oklokt är det för ett folk att under det nuvarande politiska rättslöshetstillståndet icke förskaffa sig en stark härordning. Och liksom det under dessa långt tillbaka förflutna tider ansågs för en af fadrens förnämsta pligter att lemna goda vapen i arf till sina söner, bör äfven nu hvarje generation känna sig manad att åt sina efterkommande lemna i arf ett försvarsväsen, som sätter dem i stånd att åt sina barn lemna fosterlandet lika fritt och aktadt som de af sina fäder mottagit detsamma.

Må vi icke undskylla oss med den invändningen, att vårt försvarsväsen nu ej är sämre än det varit före oss. På sätt vi nyss nämnde hafva de politiska förhållandena inom vår verldsdel undergått en stor förändring. Yrkeshärarnes tid är förbi. Krigen hafva antagit gestalt af organiserade folkvandringar. Intet folk kan strafflöst stanna efter en politisk rörelse som gripit alla andra folk. Låtom oss som äro genomträngda af denna öfvertygelse icke afskräckas af motståndet hos dem som vilja sluta ögonen till för denna sanning. Tvärtom bör detta motstånd egga oss till ökad verksamhet. När vi betänka, att hvarje civilisationens steg framåt har mötts af motstånd, böra vi icke förvåna oss öfver gensträfvigheten hos det svenska folket, när det gäller en reform af så genomgripande beskaffenhet som den föreliggande. Vår egen, ja, alla länders historia har visat att ju nyttigare, ju nödvändigare en reform varit, dess starkare har äfven motståndet varit. Vi behöfva ej hänvisa till de strider kristendomens genomförande fordrade, innan

dess milda lära rönt erkännande. Vi skola ej tala om de martyrer, hvilka genom sitt blod beseglat sin tro. Århundraden derefter framter historien skådespelet af män, såsom Luther, Copernicus, Newton, Franklin, hvilka manligt kämpade för sanningar, som varit menskligheten till välsignelse. Kastom blicken på det mera praktiska lifvet. Hvilket motstånd mötte ej reformen i kommunikationsväsendet till och med i de praktiska länderna England och Amerika. Hvilka hårda strider måste ej Watt, Fulton, Stephensens och vår egen John Ericsson utkämpa och huru sökte man ej inom vårt eget land kasta åtlöje öfver blotta tanken på jernvägar i Sverige, ehuru vi redan då hade, liksom vi i nu föreliggande fråga hafva andra länders praktiska exempel för ögonen. Efter dessa ej stort mera än 20 åren hvem af oss skulle väl i dag vilja utbyta den bekväma ångbåten eller jernvägskupéen mot den antika målareskutan eller den klassiska raphönan.

Öfverallt finna vi således samma strid, samma motstånd vid förverkligandet af nya idéer. Hela lifvet är ju också en strid, en strid som icke upphör förrän döden skänker grafvens hvila. Det fordras mod och lifskraft att gå emot strömmen, de döende fiskarne flyta med den. För en ärlig motståndare, om han än står under nihilismens fana, bör dock ej hysas personlig ovilja. Vi skola segra, och en slagen fiende bör man visa deltagande.

Under det oppositionen i denna fråga med nihilisterna i spetsen uppstamma fredshymner, oaktadt freden icke utgör annat än det lugn som bådard stormen, låtom oss, hvilka ej räkna de offer för stora som fäderneslandet kräver, med öppet öga och oförvillad blick tråda ut i Gamla Sveas utanverk, se dess förfallna tillstånd och liakttaga förhållandena utom oss, sådana de i sjelfva verket äro. Vi skola då finna, att de der molnen och blixtrarne i öster och söder ej betyda fred, utan krig. Hvem är nog för-

måten att tro det ensamt vårt afskiljda läge är för oss tillräckligt värn. Hvem är nog dåraktig att lyssna till de sirénröster som hviska att ingen fara hotar ett folk som vill lefva i fred. Verldshistorien har med otaliga exempel visat, att ett folk som icke sörjer för sitt försvar, som icke tager hänsyn till andra folks anfalls- och försvarsmedel, förr eller sednare dukar under. Sådan är naturens eviga lag. Striden för tillvaron, som hvarje ögonblick utkämpas mellan de minsta organismer, hvilat icke, när det gäller de stora organismerna — staterna och folken. Den oro som under en skenbar sörglöshet genomströmmar det svenska folket vid tanken på dess försvarslösa ställning är Guds röst. Den manar oss att stå upp som en man och rusta oss till försvar af hvad mannen håller kärast på denna jord, sitt fosterland. Vi kunna ej förblifva döfva för denna röst, ej heller glömske af fädrens exempel och våra stora minnen. Och älska vi icke vårt land? Förstå vi icke att värdera det arf vår Herre gifvit oss? Veta vi icke hvilket godt land gamla Sverige är? Hafva vi ej läst, huru utländske män efter att hafva besökt vårt land skildrat dess folk som det lyckligaste af alla folk? Skola vi i split och och kif förspilla detta goda och först tänka på att försvara det, när det redan är för sent? »För sent!» Huru olycksbådande hafva icke dessa ord ofta ljudit, när frihetens sol nedgått för ett folk och det vaknat under trældomens ok. Eller skola vi ännu höra sådana ord uttalas inom vår riksförsamling, ord vid hvilka hvarje svenskt hjerta kan stelna af skräck och komma blodet att stå stilla i våra ådror; att den tid kan komma då det kan vara likgiltigt om vårt land är ett storfurstendöme eller ett fritt konungarrike?

Från det land som en gång syntes med oupplösliga band vara fästadt vid Sveriges krona komma nu budskap, att dess folk blifvit af den mäktige kejsaren förelagdt en lag om tre års oafbruten tjänst under fanan, men dock med

fortfarande skyldighet att erlägga både grundskatter och va-
kansafgifter för det indragna indelningsverket samt med
sannolik utsigt att få kämpa och blöda för intressen som
för dem sjelfva måste vara helt och hållet främmande. Skall
måhända för våra efterkommande den dag randas då söner
af de nuvarande rote- och rust-hållarne skola kunna säga:
Våra fäder ville icke antaga en lag om ettårig tjenstetid
under fanan, oaktadt de då kunnat blifva befriade från både
grundskatter och indelningsverk, men nu måste vi antaga
en lag om treårig tjenstetid utan att blifva befriade från
dessa onera, och de skola härvid tillägga: om våra fäder
antagit den lag, som då förelades dem, skulle vi nu icke af en
främmande herrskare fått en lag om treårig tjenstetid under
sådana vilkor oss förelagd.

Hur manande ljuder icke emot oss skaldens ord:

»Gråt Svea hvad Du mist, men skydda hvad Du eger.»

Då för några och trettio år sedan den lag genomfördes,
som gaf helgd åt hvarje barns rätt att vid statens folk-
skolor bekomma den undervisning som der kunde detsamma
beredas, och att i följd deraf barnets föräldrar hade skyldig-
het att låta sina barn begagna sig af denna undervisning,
höjdes kraftiga stämmor emot denna lag. Man jemrade sig
högt öfver de kostnader detta skulle bereda kommunerna i
och för uppförande af skolhus och underhåll af skolmästare,
och än mera öfver att familjen skulle beröfvas den nytta de
äldre barnen kunde åstadkomma medelst att vakta kreaturen
och att biträda modren vid tillsyn öfver de yngre barnen.
En lång tid knorrade man öfver denna lag. En och annan
är dermed ännu missnöjd. Men allt efter som folkskolan
utvecklat sig till det bättre, har man mer och mer börjat

inse denna lags nytta. Densamma har dock varit vida mera betungande än den som nu ifrågasättes. Kommuner bestående af fattiga hemmansegare, hvilka dertill i följd af då varande dåliga kommunikationer hade svårt att afsätta sina produkter, måste underkasta sig att uppföra i förhållande till deras tillgångar dyra skolhus, ehuru lagen beröfvade dem möjligheten att draga nytta af den hjälp de annars kunnat erhålla af barnen och tillika förpligtade dem att underhålla barnen under hela skoltiden. Vi hafva sedan denna lag kom till stånd i ekonomiskt hänsende utvecklat oss i så hög grad, att man på denna tid icke derom kunde göra sig någon aning. Vi hafva anlagt jernvägar af större längd än något annat land i förhållande till folkmängdens storlek. Uppfinningen af skördemaskiner har satt landbrukaren i stånd att med en man och ett par hästar på en dag fullgöra 13 mansdagsverken och således i ofantlig grad inbespara dagsverken under den årstid, då svårighet mest erbjuder sig att erhålla arbetare. Tröskmaskiner hafva i samma mån besparat människan kroppsarbete. Dessa maskiner hafva liksom nedlagt sin protest emot den invändningen, som ofta framställes emot ett förnuftigt ordnande af försvarsväsendet, nämligen att för många armar skulle tagas från jordbruket.

Allt detta oaktadt hör man dock ständigt vid tal om försvarets ordnande orden: vi hafva icke råd. Vi skulle således icke hafva råd att genomföra en lag, medelst hvilken vi skulle få skydd för allt hvad vi med svett och möda förvärfvat. Vi skulle icke hafva råd att årligen låta 20,000 af våra söner genomgå en skola, som skulle sätta dem i stånd att när så behöfdes häfda sitt lands sjelfständighet. Vi skulle icke hafva råd att uppfostra våra efterkommande till ett starkt och manligt slägte, till goda medborgare. Vi skulle icke hafva råd att uppföra ordentliga bostäder åt dem och gifva dem god beklädnad och god föda under öfningstiden, ehuru kostnaderna derfor skulle uttagas af hela

folket efter hvars och ens förmögenhet och dessutom särskilt kostnaderna för bostäderna genom upptagande af ett statslån fördelas på en lång följd af år. Till all ting annat hafva vi råd, blott icke till hvad som fordras för betryggandet af vår sjelfständighet.

Lyckligtvis finnas dock män inom vårt land och deras antal växer för hvarje dag, som inse att alla dessa invändningar icke äro annat än de obotfärdigas förhinder. Till dessas antal hör äfven jag. Min öfvertygelse är därför, att vi hafva långt bättre råd dertill än hvad den generation kunde sägas hafva, som år 1842 antog lagen om obligatorisk folkskolebildning. Ett folk som under en mansålder tillämpadt denna lag är moget för antagandet af en sådan lag som den, hvarpå 1875 års förslag till härordning hvilat, och har äfven råd dertill. Dessa lagar stå till hvarandra i ett inre organiskt samband. Den ena kan knappast tänkas utan den andra.

Till alla dem som säga att vi icke hafva råd vill jag ställa den uppmaningen, att på samma gång vi reformera vårt försvarsväsen vi äfven arbeta för genomförandet af en reform i våra seder och vårt lefnadssätt. Må vi erkänna arbetets ära och sparsamhetens välsignelse. Må handverkarens son icke skämmas för fadrens yrke utan sätta sin heder uti att utvidga den verksamhetsgren, hvaråt hans fader egnat sina krafter, och må hvarje yngling vid val af lefnadsbana endast taga hänsyn till hvad som är förenligt med hans fallenhet och naturanlag, och vi skola då alla finna, att vi hafva råd att sätta starka lås på rikets portar. Vi skola äfven då inse att ett försvar af den beskaffenhet som nu ifrågakommer icke skall blifva en börda för det svenska folket utan till välsignelse. För flera år sedan uttalades också denna tanke af Riksdagens delegerade*, i det de om all-

* Försvarskommittén vid 1871 års lagtima Riksdag.

männa värnpligtens grundsats förklarade, att, när densamma fått tid att i folkmedvetandet slå fasta rötter, skulle ej de kostnader som nationens uppfostran i denna riktning komma att ådraga landet på något sätt kunna anses som förspillda eller illa använda, om också vårt land aldrig behöfde draga svärdet till sitt försvar.

Det största motståndet som genomförandet af 1875 års förslag möter härleder sig dock från tviflet på dess sociala nytta. Hos många äro de inkast som emot detta försvarssystem framkastas förestafvade af ädla behjertansvärda bevekelsegrunder. Föräldrar ser man rygga tillbaka vid blotta orden *kasern* och *garnison*. Man ser dem rysa vid föreställningen, att de skulle få se sina söner återvända till hemmet efter detta års utbildning, förstörda till kropp och själ. De häfva vid tanken på det öde någon af deras söner skulle underkastas, om han i öfvervilning skulle förgå sig emot ett befäl, som genom kitslighet satt hans tålmod på för hårdt prof.

Hvar och en och äfven de som i likhet med mig hysa en emot dessa föreställningar skiljaktig åsigt bör dock finna det helt naturligt att vid dessa ord *kasern* och *garnison* fästas begrepp, hvilka icke kunna innebära något uppmuntrande för dem som af lagen skulle åläggas att dit sända sina söner. Man har naturligtvis svårt att kunna tänka sig kaserner under annan form än som stora, mer eller mindre osunda byggnader, hvori en mängd värfvade soldater äro i förhållande till utrymmet mycket tätt förlagda, soldater, hvilkas seder i flesta fall icke äro tjenliga exempel för ungdomen. Man har svårt att kunna tänka sig en garnisonsort annat än en större stad, der en mängd soldater äro samlade, hvilkas, hufvudsakligaste sysselsättning under en lång tjen-

stetid består i att gå på vakt eller skickas på handräckning, och hvilka i öfrigt begagna alla lediga stunder till besök på krogen i sällskap med personer tillhörande samhällets drägg.

Det har blifvit så mycket skrifvet och taladt emot dessa föreställningar, att jag icke vet hvad jag dertill kan vidare lägga. Min öfvertygelse är, att å ena sidan den jämförelsevis korta tid* de värnpligtige komme att vistas i garnison eller i regel endast ett år, och å andra sidan sammansättningen af truppen, hvilken komme att innesluta ynglingar ur alla samhällsklasser, är den bästa borgen för att det lif de värnpligtige komme att föra skulle blifva af ett helt annat slag än vid våra nuvarande garnisonsregementen liksom att tjänsttiden komme att uteslutande afse deras militära utbildning samt den öfriga undervisning som dermed är oskiljaktigt förenad. De som hafva denna uppfattning af frågan hafva också med mycket skäl åt detta slag af karsner förlänat benämningen »militära folkhögskolor».

Rörande behandlingen af den värnpligtiga truppen från befällets sida kan jag som gammal officer bäst intyga den stora skilnaden mellan det sätt, hvarpå vi i vår ungdom behandlade trupp, och det tillvägagående som på senare åren allt mer börjat göra sig gällande. Vi som voro arftagare af en tid, då käppen ansågs som ett oeftergifligt vilkor för åstadkommande af en god exercis, nöjde oss dock med mustiga oqvädinsord, blandade med lika mustiga svordomar. Sådant ansågs på den tiden ännu höra till goda tonen och vara bevis på manlighet och förmåga att föra trupp. Man har nu börjat inse att ensamt ett kraftigt och bestämdt kommando utgör bästa medlet för officern att hafva truppen i sin hand, och att detta låter mycket väl para sig med ett humant och värdigt uppförande. Man har äfven

* Den värfvade karlen kapitulerar vanligen på 4—6 år och tjänar ofta derutöfver på rekapitulation.

börjat finna, att rättelser af fel begångna af truppen under öfningarna göra vida bättre verkan, när de framställas på ett lugnt och välvilligt sätt, än om de gifvas i hetta och uppbrusning utom det att ett sådant tillvägagående säkrast befäster det band af förtroende och tillgifvenhet, som bör finnas mellan befälhafvare och trupp och som alltid kommer att blifva den bästa borgen för en god disciplin.

När denna förändring kunnat ske under nuvarande förhållanden, hvad skulle ej då genomförandet af ett sådant system, som det 1875 års förslag afser, skola åstadkomma. Officeren skulle ju alltid känna, att han vid truppens behandling hade så att säga hela samhällets blickar riktade på sig. Han visste att hvarje drag af kitslighet, hvarje orättvis behandling skulle komma att blifva spord inom den krets, der han umgicks, så mycket mer som i aldra flesta fall truppen komme att bestå af ynglingar uteslutande från den trakt, der regementet vore förlagdt.

Det återstår oss att till slut bemöta föreställningen om det i sedligt hänseende förderfliga inflytande ett års soldat-skola skulle komma att medföra. Hvar och en som lärt känna lifvet vet allt för väl, att de frestelser till utsväfningar, för hvilka ynglingen är utsatt, bäst motverkas genom en sträng sysselsättning. Det torde vara svårt att inrätta något slags undervisningsverk, mera lämpadt att motarbeta dessa frestelser, än just sådana som här äro i fråga. Exercis och fältmarscher och dessemellan undervisning i kasernen öfver de anställda öfningarna i förening med afhörandet af föredrag serskildt i sådana ämnen, som med den militära utbildningen stå i oskiljaktigt sammanhang; vidare öfning i skrifning och räkning för dem, hvilka i ungdomen erhållit ringa eller ingen undervisning deri, samt slutligen kartritning för att fästa uppmärksamhet å terrängen och dess tillämplighet under olika stridsförhållanden måtte väl mer än tillräckligt upptaga de värnpligtiges tid. I sanning måste man hafva

en egendomlig föreställning om hvad militärisk utbildning innebär, för att betvifla, att de värnpligtige skulle få tillräcklig sysselsättning. Min öfvertygelse är, att de värnpligtige vid framskriden ålder skulle med tillfredsställelse och stolthet se tillbaka på denna tid af mödor och ansträngningar, och när de till äfventyrs någon gång finge höra sonen beklaga sig öfver packningens tyngd och de tröttande marscherna, skulle de då kunna svara sin son att äfven hans fader burit dylik packning och fått lära sig att marschera med den. Min öfvertygelse är, att de allra flesta af dessa värnpligtige skulle några år efter det de fullgjort denna pligt oförbehållsamt medgifva, att detta års soldatskola varit för dem af ovärderlig nytta, i det att de fått vänja sig vid sträng och oafåtlig sysselsättning och således att väl använda tiden.

Vid tal om den sociala sidan af denna fråga kan jag icke underlåta att äfven vidröra den ömma punkten, att då för närvarande alla våra soldater i ledet utgått ur de fattiga och obildade samhällsklasserna, det förefaller mången icke rätt behagligt att under ett helt år nödgas bära soldatrocken. Här befinnna vi oss gent emot krafter, hvilka äro starkare än man i allmänhet vill öppet medgifva. Man må, huru mycket man vill, le åt den menkliga fåfången. Visst är att den i alla lifvets förhållanden spelar en stor roll och utgör innersta kärnan af alla sociala förhållanden. Den är en makt som i ordets fulla betydelse kan kallas *souverän*; den är också helt och hållet lagd i kvinnans händer. Det sätt, hvarpå en sak ur social synpunkt kommer att betraktas beror till följd häraf uteslutande af hennes uppfattning. Inplantad hos barnet återfinnes den hos ynglingen och mannen. Från det ögonblick kvinnan betraktar den militära uniformen såsom en hedersdrägt, äfven då den bäres af mannen i ledet, skola alla andra hinder för frågans lösning falla ned som stoft. När den värnpligtige inkallas under fanan,

skall han då med glädje ikläda sig den enkla soldatrocken och bära den med samma känsla af stolthet som medeltidens riddare den blanka stålrustningen.

Vid hvarje annan samhällsfrågas afgörande utöfvar kvinnans mening stort inflytande, men aldrig närmelsevis såsom i denna. Hennes makt sträcker sig i detta såväl som i alla andra hänseenden icke allenast öfver det uppväxande släktet, utan öfver männen af alla åldrar.

Kunna Sveriges qvinnor stå likgiltiga inför denna stora fosterländska fråga? Sakna de omdöme för att kunna begripa dess betydelse? Ega de ej nog fosterlandskärlek till att använda sin makt för dess genomförande? Min öfvertygelse är, att de hvarken sakna omdöme eller hafva brist på fosterlandskärlek. Men den allmänna värnplikten är till sin natur demokratisk, och vida mera på kvinnan än på mannen låter det bekanta uttrycket tillämpa sig: »aristokrater äro vi alla».

För denna frågas lyckliga lösning fordras en fullständig revolution i tänkesätten hos Sveriges qvinnor. Vi alla, som äro vänner af ett starkt och således på allmän värnpligt bygdt försvar, kunna ej göra bättre än att vädja till den Svenska kvinnans ädlare känslor, att således bedja henne vid bedömandet af denna fråga något bortse olikheterna i stånd och vilkor och i hvarje svensk ynlng se en medborgare, som, för att han en dag när så behöfves skall kunna försvara hem och härd, äfven måste under en kortare tid af sitt lif i likhet med våra förfäder vara *en man i vapen*. Vi skola särskildt bedja Sveriges bildade qvinnor att icke låta sin fåfånga såras af den tanken, att samma pligt som förut endast behöft drabba den fattige och obildade nu är lika för alla. Vi skola bedja dem besinna, att liksom en gemensam fara under lifvets vanliga förhållanden utjemmar alla sociala skiljemurar, sådant än mer måste blifva förhållandet när faran hotar Sveriges urgamla frihet. Den dag, när detta

skall ske, kommer dock alltid att förr eller senare inträffa, och lika säkert som det är, att vi ej med vårt nuvarande härväsen kunna hindra rofgiriga grannar att hota vår sjelfständighet och att klafbinda vår frihet, lika nödvändigt är, att landets mödrar i tid betänka, att det icke gifves något annat val än att antingen se sina söner utbildade till lifskraftige ynglingar, till fosterlandsälskande medborgare, i farans stund bildande en folkhär med vilja och förmåga att betrygga sitt lands sjelfständighet, eller ock att se dem vid ett krigsutbrott oöfvade och okunnige om sina pligter instickas som fyllnadsmanskap i ledet bland råa legoknektar, gående en gagnlös död och hvad värre är, fysiskt och moraliskt elände till mötes.

Låtom oss därför uppmana alla Sveriges qvinnor samfäldt arbeta därför, att sådana åtgärder må vidtagas, som kunna förebygga denna fara, för hvilken det för oss alla gemensamma fosterlandet kan blifva utsatt. Först då när Sveriges qvinnor med hela den energi hvaraf qvinnan är mäktig i allt större antal sammansluter sig att arbeta för denna saks framgång skall densamma framträda fullt klar för folkmedvetandet.

Ingen mensklig inrättning kan för alltid ega bestånd. Förgängelsens eviga lag gäller för allt och för alla. Så äfven med den vördnadsvärda inrättning som benämnes indelningsverket. Vi gamle hafva svårt att förlika oss med den föreställningen, att den dag nu randas, då den indelta armén snart skall vara ett minne blott. För oss som lärt känna den indelte soldatens pligttrohet och lydnad och som tillika äro öfvertygade om att han i farans stund skulle nu som alltid lägga i dagen ett aldrig svigtande mod; för oss

är det med svidande hjerta vi nödgas erkänna, att denna på hjeltemodiga minnen så rika institution icke mera passar för vår tid utan måste lemna plats för ett mera tidsenligt försvar. Men icke hedra vi dess minne genom några försök att ersätta detsamma med ett nytt indelningsverk, som aldrig kan blifva annat än en misslyckad efterhärming af den gamla vördnadsvärda inrättningen? Nej, låtom oss heldre vid denna inrättnings snart öppnade graf svärja, att en för alla och alla för en troget fullgöra alla de förpligtelser denna armé ärorikt uppfyllt! Och när den siste indelte soldaten går till sina fäder, må han då, innan han tillsluter sina ögon se omkring sig ett starkt och enigt folk, som vet att häfda sina stora minnen.

Allsmägtige, som allting styr,
 Till dig vår väckta tanke flyr
 Uti ditt tempel vida.
 Dig bedja vi om mod i barm
 Dig bedja vi om kraft i arm
 Att verka och att strida.
 Håll hägnande din fadershand
 Utöfver, kung och folk och land
 Att lugn hos oss må bygga.

Låt än en gång på fädrens jord
 Den samma anda blifva spord,
 Som då vi sjöngo alla:
 Förfäras ej du lilla hop
 Fast fiendernas larm och rop
 Från alla sidor skalla.

Ja, Herre, var med oss i frid,
 Var när oss uti stormens tid,
 Och lär oss redo vara.
 Gör en och hvar utaf oss värd
 Att tro och frihet, hem och härd,
 Uti ditt namn bevara.

Allmänheten som älskar sanning
 Till dig som värdaste lärare
 Vi ditt namn vilja
 Dig beja vi om med i kärn
 Dig beja vi om kraft i kärn
 Att verka och att strida
 Helt pågående den fästnings
 Töfver fram och till och fram
 Att hvar hos oss må lysa

Låt en en gång på fästnings
 Den samma namn vilja
 Som de vi stänga alla
 Fästnings en den lille
 Fast händrens hvar och
 Till hvar en hvar

§ 6. I årsafgift erlägger manlig ledamot 3 kronor och qvinlig ledamot 2 kronor. Till betäckande af föreningens utgifter, som icke kunna bestridas med årsafgifterna, insamlas medel genom särskilda subskriptioner, hvilka det åligger styrelsen att föranställa

Utdrag

ur Arbetsordningen

för

Styrelsen för Föreningen Värnpligtens Vänner

§ 5. Styrelsens i landsorten bosatte ledamöter, hvilka förväntas skola med stöd af sin personalkänedom verka för föreningens tillväxt samt lemna styrelsen de upplysningar och det biträde, hvarom hon i särskilda fall kan finna sig föranlåten, att anställa, böra, der lokala och öfriga förhållanden sådant medgifva, söka hvar inom sin ort samla ledamöter af föreningen till rådsläpning om förhållanden, som stå i samband med föreningens ändamål, sådant det bestämmes uti § 1 af föreningens stadgar, samt om lämpligaste sättet för detta ändamåls befrämjande. När på detta eller annat sätt ledamöter af föreningen till ett antal af minst trettio (30) inom en ort slutit sig tillsammans och inom sig valt en ordförande samt derom gjort anmälan till föreningens styrelse, anses de bilda sådan filialafdelning af föreningen, hvarom i § 2 af föreningens stadgar sägs. Ordföranden i sådan filialafdelning, i händelse han icke redan förut är ledamot af föreningens styrelse, inträder, efter för hvarje gång hos styrelsen skedd anmälan om valet, såsom själf skrifven styrelseledamot på sätt i stadgarnas § 2 bestämmes.

Anmälningar af personer, som önska inträda såsom ledamöter i Föreningen Värnpligtens Vänner, äfvensom andra meddelanden, hvilka afse befrämjandet af föreningens ändamål, kunna insändas under adress: *Sekreteraren i Styrelsen för Föreningen Värnpligtens Vänner, Stockholm.*

Den 1. Maj 1878 utgjorde antalet af föreningens ledamöter 2,746.

På Föreningen Värnpligtens Vänners förlag hafva förut utkommit och finnas hos alla bokhandlare i riket:

Några ord i försvarsfrågan. Pris: 30 öre.

Om härordningsförslaget. Pris: 25 öre.

Våra fördomar: I. Indelta armén och indelningsverket.
Pris: 25 öre. — **II. Stam och beväring.** Pris: 25 öre.

Allmänna värnpligten. Föredrag af Ryttmästaren Richert von Koch. Pris: 25 öre.

Om 1871 och 1875 årens förslag till härordning. Pris: 30 öre.

Om försvarskraft och kostnad. Föredrag af Löjtn. G. Björnin. Pris: 30 öre.

Landförsvaret och dess ombildning. Af Kaptenen O. Lännerstjerna. Pris: 40 öre.

Föredrag inom Eslöfs filialafdelning. Af Kaptenen L. Bergström. Pris: 25 öre.

Penningen såsom försvarsmedel. Föredrag af Löjtn. G. Björnin. Pris: 25 öre.

Allmän värnpligt, ett väsentligt vilkor för ett folks fysiska och moraliska utveckling. Föredrag af Dokt. Edv. Braun. Pris: 30 öre.

Den eviga freden. En undersökning af C.— Pris: 25 öre.